

De Caleidoscoop van Johannes

*Liturgie en preek van de kerkdienst in de Christus Triumfatorkerk
20 januari 2019*

Lezing: Johannes 2: 1-11

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- stil gebed
- Intochtslied: 'Goede morgen, welkom allemaal' (Lied 288)
- Aanvangswoord
- Groet
- Bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 66

Zingen: psalm 66:1

Lezen: naar Psalm 66: 1-9

Iedereen is blij.

Iedereen juicht.

Iedereen ziet wat God doet:

Hij helpt ons

Hij bevrijdt ons

Hij is er voor ons als wij het niet meer weten.

Laat iedereen blij zijn en juichen

Zien wij wat God doet?

Hoe Hij vaste grond onder onze voeten geeft?

Hoe het volk van Israël door de zee kon lopen naar de vrijheid?

Laten wij gaan zien hoe God er is voor ons.

Laat iedereen blij zijn en juichen.

God is onze Heer.

Hij geeft ons leven en houdt ons op de been.

Zingen Psalm 66: 7

- Kyriëgebed
- Glorialied: 'Heer, onze Heer, hoe zijt Gij' (Lied 275: 1, 2 en 5)
- Met de kinderen

Gebed

Verhaal van de bruiloft

Lied: 'Voor mij is geluk' (Lied 783) (piano)

- Schriftlezing: Johannes 2: 1-11
- Lied: 'De bruiloft te Kana' (Lied 525: afwisselend gezongen: 1 en 3 voorganger, 2, 4 en 5 allen)
- Preek

Net als vorige week slaan we het boek van Johannes open.

Dominee Berit Bootsma las vorige week het verhaal dat direct op dit verhaal volgt.

De tempelreiniging.

En ze vertelde erbij dat in tegenstelling tot de andere drie evangelisten - Matteüs, Marcus en Lucas - Johannes het verhaal van de tempelreiniging niet vertelt aan het einde van zijn evangelie als inleiding op de lijdensgeschiedenis. Nee Johannes vertelt dit verhaal helemaal aan het begin van zijn evangelie. In hoofdstuk twee. Direct na zijn eerste teken. Dat eerste teken dat we vandaag lezen, tijdens die bruiloft in Kana.

Het verhaal van de tempelreiniging is een voorbode van wat er nog gaat komen in het verhaal van Johannes.

“Jullie zullen deze tempel afbreken en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.” Het is een vooruit blik naar de lijdensgeschiedenis, terwijl het verhaal van Jezus nog moet beginnen. Het is tekenend voor het Evangelie van Johannes. Hij doet alles anders dan zijn drie collega Evangelisten.

En dat is ook gelijk de moeilijkheid van dit Evangelie. Er staat nooit wat je denkt dat er staat. Johannes is de man van de dubbele bodems. Een woord, een beeld, een verhaal het vertelt bij Johannes altijd meer dan je denkt. En het kost moeite om de diepte en de rijkdom, om de reikwijdte van het verhaal te doorgronden.

Dat gold voor de lezers van zijn boek, ergens in Klein-Azie aan het einde van eerste eeuw. En des te meer geldt dat voor ons ruim 19 eeuwen later. Het blijft vaak zoeken naar de diepere betekenis van het verhaal.

Dit verhaal, het verhaal van de bruiloft te Kana, is daarvoor het mooiste voorbeeld.

Een bruiloft. Daar kunnen we ons iets bij voorstellen.

De moeder van Jezus was er – Maria – al wordt haar naam niet genoemd, en ja, inderdaad Jezus zelf was er ook met zijn leerlingen.

Een bruiloft is een feest. Het hele dorp was uitgenodigd en de wijn vloeide rijkelijk.

Niet echt een indrukwekkend verhaal – zo op het eerste gezicht. Een huwelijk – dat gebeurt wel vaker.

Maar dan kennen we Johannes nog niet!

Dit verhaal is een oefening in het lezen van zijn hele Evangelie.

Als je als lezer de wereld van het Evangelie van Johannes binnenstapt dan is het alsof je een spiegelzaal binnenstapt. Elk woord dat je leest. Je ziet er van alles in weerkaatsen en geprojecteerd.

Vrijwel geen woord bij hem staat er zo maar, per ongeluk. Integendeel: overal zit een diepere gedachte achter, verwijzingen naar vroeger en later, boven en onder, hier en daar. Hij vertelt twee- of driedimensionaal. Er staat wat er staat, natuurlijk; maar in datgene wat er staat, schemert van alles door en kaatsen de eeuwen.

Ik hoop dat u kunt meemaken wat ik bedoel. Het is een beetje abstract. Ik moest denken aan van die kijkertjes – mijn oma had er vroeger een, een **caleidoscoop**.

Kijkertjes met een spiegeltje erin. Als je er in keek en het ronddraaide, zag je telkens allerlei combinaties en weerspiegelingen, de ene nog mooier dan de andere. Zo'n kijkertje heet een caleidoscoop, dat betekent ziener van mooie beelden. (zie: <https://www.youtube.com/watch?v=59ukbQ5XkTY>).

Zo'n caleidoscoop is vrijwel elk verhaal van Johannes, en zeker het verhaal dat heet 'Het eerste teken' en dat speelt op een bruiloft te Kana. Er staat niet wat er staat. Er staat nog zoveel meer. De woorden en beelden buitelen over elkaar.

'Op de derde dag', - zo begint het.

Is dat gewoon de derde dag van de week, dinsdag dus, want zo telde daar en toen de kalender? Je begin op zaterdagavond met de eerste dag.

Of is het de derde dag na de voorafgaande 'volgende' dagen: die van de doop en die van de roeping van de eerste leerlingen?

Of is Johannes bezig met een nieuw scheppingsverhaal, - het verhaal dat ook begint met 'in den beginne'? Dan zou deze derde dag rijmen met de derde scheppingsdag, toen de wateren verzameld werden en de aarde, de vaste grond te voorschijn kwam. De enige dag waarop God tweemaal ziet dat het goed was.

Of rijmt het met die andere derde dag, toen God afdaalde vroeg in de morgen naar de top van de Sinaï en het verbond sloot met zijn volk (Ex. 19, 16)?

Of de derde dag van de doortocht door de Jordaan en de intocht in het land (Joz. 3, 2)?

Of is het toch die laatste derde dag, van waaruit terugblikkend Johannes alles veranderd en vernieuwd ziet: 'op de derde dag zal hij opstaan uit de dood' - 'breekt deze tempel af en in drie dagen zal ik hem doen herrijzen' zoals Berit vorige week las.

Dat is wat ik bedoel met caleidoscopisch. Het buitelt allemaal over elkaar heen. De beelden, de associaties. Alleen al de eerste vier woorden van dit bekende verhaal: *Op de derde dag*, roepen al een hele wereld op aan Bijbelse verhalen en associaties.

“Op de derde dag was er een bruiloft in Kana.”

Het is in ieder geval een beslissende dag. De derde dag - nu gaat het gebeuren – Johannes wil dat we onze oren spitsen.

Na de tijdsaanduiding, de datum, schrijft Johannes de plaats. Het toneel is te Kana in Galilea. Kana. Ik weet niet of wel eens door Israël gereisd hebt. Bent u in Kana geweest? *Kafr Kanna* wordt in verband gebracht met dit verhaal. Niemand weet of dat klopt, maar de commercie verkoopt er waterkruiken en bruiloftswijn. Of zou deze plaats ook een dubbele betekenis hebben? zou Kana ook naar Kanaän kunnen verwijzen? En gaat het verhaal of een bruiloft in Kanaän – over Israël zelf dus, die in het water dreigt te vallen omdat de wijn op is?

Wat betekent die bruiloft dan in Kana of Kanaän?

Als *wij* een verhaal vertellen over een bruiloft, dan beginnen we toch op zijn minst te vertellen wie er dan gingen trouwen. En vervolgens hoe het bruidspaar eruit zag, wie er nog meer waren en hoe het toeging op het stadshuis en in de kerk.

In het verhaal van deze bruiloft in Kana in Galilea, niets van dat alles. Het bruidspaar komt er nauwelijks aan te pas, alleen de bruidegom wordt genoemd, als blijkt dat de beste wijn nog moet komen.

Verder lijkt de bruiloft bijzaak. Het gaat om Jezus. Om het eerste teken van het Koninkrijk dat hij zal doen op deze bruiloft, maar het had kennelijk net zo goed bij een andere gelegenheid kunnen gebeuren. Tenminste dat ben je geneigd te denken. Maar dat is niet zo. Dit eerste teken *moet* plaatsvinden op een bruiloft. Waarom? Die bruiloft *moet* wel symbolisch zijn, anders had Johannes ons wel wat meer over het bruidspaar verteld. Het gaat hier om het volk van Israël, om de dochter van Sion, die de verbondspartner, die de bruid is van God zelf. En die bruiloft dreigt in het water te vallen. Omdat de verbondspartner, omdat het volk, steeds weer ontrouw is. De bruid en bruidegom worden in het verhaal niet nader benoemd, omdat iedereen drommels goed begreep wie er mee bedoeld werden. ‘Ik neem U als mijn bruid, voor altijd’, zegt God bij monde van de profeet Hosea tegen Israël. Het gaat hier niet om de geluksdag van twee particulieren, de heer en mevrouw Cohen te Kana, het gaat hier om oeroude tijden, om het verbond, het gaat hier om de Wet en de Thora, om trouw over en weer. Het gaat in dit verhaal om God en zijn mensen.

De nieuwe wereld van God, de wereld waaraan God in Genesis 1 begonnen is: De wereld waarin elk mens tot zijn of haar recht komt – die wereld is een overstelpend en eindeloos bruiloftsfeest. Als God op de heilige berg zijn maaltijd aanricht en Israël en de volkeren komen om het verbond te vieren, dan zal er een weldaad zijn, een overdaad aan drank en spijzen.

Hier gaat het mis in het verhaal. Die bruiloft daar, die bruiloft in Kana dreigt letterlijk in het water te vallen. Want water, ja water is er voldoende: zes stenen watervaten, met een inhoud van 2 á 3 metreten, bij elkaar zo’n 600 liter. Reinigingswater. Zodat de gasten zich konden reinigen bij aankomst op het feest, zoals de joodse wetten voorschrijven.

Het feest van God en mensen dreigt in het water te vallen. Het verbond tussen God en mensen wordt keer op keer bedreigd omdat de mensen zich een onbetrouwbare verbondspartner tonen. Het is waar de profeten telkens voor waarschuwen. Maar het lijkt

wel of het niet lukt, of er ingrijpen van boven af noodzakelijk is om het feest van het verbond, om de bruiloft te redden. Dat ingrijpen doet God, door zijn zoon te zenden. Hij zal het verbond opnieuw onder de aandacht brengen. Hij is er om de mensen de weg te wijzen naar Gods wet, om ze te leren leven volgens de Thora. Jezus is het die ervoor zorgt dat de bruiloft toch doorgang heeft. Wijn is het teken van feest, van Overvloed, van God bij de mensen. Zo vertelt Johannes meteen aan het begin van zijn boek de betekenis van de het optreden van Jezus.

Het is de nieuwe wereld van God- dat is: de wereld waarin elk mens tot zijn of haar recht komt -. Het is een overstelpend en eindeloos bruiloftsfeest, waar velen zullen aanzitten en de minsten de beste plaatsen krijgen. Op dat feest is Jezus zelf de bruidegom.

We hebben één zin gelezen vandaag: “Op de derde dag was er een bruiloft in Kana”.

Heel de boodschap van Johannes met zijn hele boek klinkt er al in.

Jezus van Nazareth is gekomen om de schepping een vervolg te geven. Om de bruiloft van God en mensen, om het verbond van God met ons nieuw leven in te blazen. Want de wijn is op. Het feest dat het leven is. Het feest dat we van God hebben gekregen, om deze aarde, waarvan God zag dat het goed is. Dat feest is in het water gevallen. En Jezus is gekomen op deze wereld om ons weer terug bij God te brengen. Om bruid en bruidegom weer bij elkaar te brengen, om ons te laten delen in het feest dat het leven kan zijn. Dat het leven moet zijn. Gods Geest is in het water gekomen. En het water smaakt opeens hemels.

De beste wijn die je ooit geproefd hebt!

Dat is de boodschap van dit verhaal voor ons. Als je God, of zijn Geest toelaat in je leven, dan verandert je leven. Dan verandert het als water verandert in wijn.

Dan leef je op.

Dan kom je tot leven.

Dan wordt het leven een feest.

Het feest van de liefde.

Amen.

- Orgelspel
- Lied: “Liefde eenmaal uitgesproken’ (Lied 791: 1, 2, 5 en 6)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte
- Slotlied ‘Bron van liefde, licht en leven’ (Lied 793)
- Zegen, gevolgd door gezongen “Amen”